

ศูนย์ข้อมูลภาคเหนือ

การสำรวจความคิดเห็นและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อโรคเอดส์
ของชาวบ้านเขตชานเมืองเชียงใหม่ กรณีศึกษาอำเภอสันทราย

HIV RISK BEHAVIORS AND ATTITUDES AMONG GENERAL POPULATION :
A STUDY IN A SUBURBAN AREA IN CHIANG MAI, THAILAND

นิกา	ปวีณ เกียรติคุณ
แสงระวี	อนันตพานิช
พัชรีน	คำรงค์ศักดิ์กุล
ชลีพร	วิมุกตานนท์

ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย

จาก

โครงการสตรีศึกษา สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยพายัพ ; 88

ประจำปี 2535

บทคัดย่อ

ปัจจุบันพบว่า การระบาดของโรคเอดส์ในประเทศไทย ได้ไปสู่บุคคลทุกเพศ ทุกวัย และทุกกลุ่มอายุ และจำนวนผู้ติดเชื้อโรคเอดส์มีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ การวิจัยครั้งนี้ จึงมุ่งศึกษาในกลุ่ม หญิงโสด ชายโสด หญิงสมรส และชายสมรส ในวัยเจริญพันธุ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางเพศและพฤติกรรมทางสังคม ที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อโรคเอดส์
2. เพื่อศึกษาคูณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และสถานภาพสมรสที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของชาวบ้านต่อเรื่องโรคเอดส์ ทั้งในด้านการติดต่อ การป้องกัน และการอยู่ร่วมกับผู้ติดเชื้อโรคเอดส์

วิธีการ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม แบ่งออกเป็น หญิงโสด ชายโสด หญิงสมรส และชายสมรส ที่มีอายุระหว่าง 15 - 49 ปี โดยการสุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดสัดส่วนตามจำนวนประชากรแต่ละกลุ่ม จาก 3 หมู่บ้าน ในเขตตำบลสันพระเนตร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อเดือนพฤษภาคม 2536

ผลการวิจัย กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 224 คน ประกอบด้วย หญิงโสด 39 คน และชายโสด 53 คน ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 15 - 20 ปี หญิงสมรส 70 คน และชายสมรส 62 คน ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 31 - 35 ปี ผู้ชายในกลุ่มตัวอย่าง 64 % (71/115) เคยมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน และมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกอายุโดยเฉลี่ย 17 ปี ชายที่มีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน และเมื่อแต่งงานแล้ว มีเพศสัมพันธ์นอกสมรส จำนวน 51 % (22/43) ชายโสดที่เคยมีเพศสัมพันธ์และชายสมรสเคยเป็นกามโรค 23 % (7/31) และ 24 % (15/62) เคยไปเที่ยวหญิงบริการทางเพศเมื่อเพื่อนชวน การเที่ยวหญิงบริการทางเพศหลังดื่มสุรา พบว่า มี 38 % (20/53) ในกลุ่มชายโสด และ 32 % (32/62) ในกลุ่มชายสมรส การใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งเมื่อมีเพศสัมพันธ์ พบว่า มี 42 % (13/31) ในกลุ่มชายโสดนี้ เคยมีเพศสัมพันธ์ และ 82 % (18/22) ในกลุ่มชายสมรสแล้ว เมื่อ

มีเพศสัมพันธ์นอกสมรส ความรู้เรื่องโรคเอดส์ที่เกี่ยวกับการติดต่อ การป้องกัน และการอยู่ร่วมกับผู้ติดเชื้อโรคเอดส์ พบว่า เพศชายมีความรู้มากกว่าเพศหญิง ($P = 0.001 - 0.030$) กลุ่มผู้มีอายุน้อยกว่า 25 ปี มีความรู้มากกว่ากลุ่มผู้ที่มีอายุมากกว่า 25 ปี ($P = 0.0050 - 0.0430$) กลุ่มผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษา มีความรู้มากกว่า กลุ่มผู้ที่มีการศึกษาดำกว่าระดับประถมศึกษา ($P = 0.0000 - 0.0460$) และ กลุ่มผู้ที่เป็นโสดมีความรู้มากกว่า กลุ่มผู้ที่สมรสแล้ว ($P = 0.0010 - 0.0200$)

สรุปผลและอภิปราย

1. ผู้ชายทั้งโสดและสมรส มีการใช้บริการทางเพศจำนวนมาก (43 % และ 56 % ตามลำดับ) ส่วนใหญ่ไปใช้บริการทางเพศหลังดื่มสุราและ เมื่อเพื่อนชวน ซึ่งสอดคล้องกับทัศนคติของคนส่วนใหญ่ ในกลุ่มตัวอย่างที่ว่า การใช้บริการทางเพศเป็นสิ่งปกติธรรมดาในสังคมไทย
2. ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในด้านการติดต่อ การป้องกัน และการอยู่ร่วมกับผู้ติดเชื้อเอดส์ พบว่า มีความแตกต่างกันไปตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพสมรส ($P = 0.0000 - 0.0460$)
3. หญิงสมรสเป็นกลุ่มที่มีความรู้เกี่ยวกับ การติดต่อ และการป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์น้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ และมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อการรับรู้ความเสี่ยงและการอยู่ร่วมกับผู้ติดเชื้อโรคเอดส์น้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากหญิงสมรสมีโอกาสรับข่าวสารด้านโรคเอดส์น้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ
4. ทัศนคติเห็นและพฤติกรรมที่ทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ (กามโรค) อาจมีสาเหตุจากสภาพชุมชนสันพระเนตร เป็นชุมชนเขตชานเมืองเชียงใหม่ ที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมในเมืองเชียงใหม่ เป็นผลให้ลักษณะโครงสร้างและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวอ่อนแอลง และการอบรมเรื่องพฤติกรรมทางเพศจึงถูกลดความสำคัญลง

ข้อเสนอแนะ

1. มีการจัดกิจกรรมด้านการป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ ตามกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกันตาม วัย และสถานภาพสมรส รวมทั้งเด็กในวัยเรียนด้วย
2. มีการเปลี่ยนค่านิยมการใช้บริการทางเพศ และการสร้างความเข้าใจกันระหว่างบทบาทของเพศชายและเพศหญิงในสังคมปัจจุบัน
3. มีนโยบายส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัว และให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัว
4. มีการวิจัยในแนวลึก เรื่อง วิธีคิดเกี่ยวกับสัมพันธ์ภาพระหว่าง เพศ และการสร้างความเข้าใจกันในบทบาทของหญิงและชาย

PAYAP UNIVERSITY

ABSTRACT

The AIDS epidemic in Thailand today is widely spread among the general population; both men and women in all age ranges from infant to adult. The number of HIV infected people has increased dramatically recently, particularly, in the Northern part of Thailand. This study focuses on a group of sexually active villager.

OBJECTIVES;

1. To study the correlation of demographic data, sex, age and marital status with knowledge about AIDS in terms of HIV transmission, prevention and living with people with HIV/AIDS.
2. To study the sexual and social behaviors related to HIV/AIDS.

METHODS:

The sample of 224 men and women 39 are single women; 53 single men; 70 married women; and 62 married men. The age range is from 15 to 49, sampling from 3 villages in the subdistrict of Sanpranet, Sansai district, Chiang Mai. The data was collected by both in depth interview and questionnaires which were administrated by the interviewers.

CONCLUSION AND DISCUSSION:

1. Attitudes on HIV/AIDS and HIV preventive behaviors are correlated with gender and marital status while there is no correlation with age and education ($p = 0.0000 - 0.0460$).
2. Among the subjects, the married women group has the least knowledge on HIV transmission, prevention and living with people with AIDS. This probably indicates that married women's access to HIV/AIDS information is limited.

3. The subjects living in a suburban area are socially vulnerable to HIV infection and other STD. Perhaps because there is sociocultural change in the community which affect family structure and relations.

CONCLUSION AND DISCUSSION:

1. A substantial number of single and married men having visited prostitutes (43 % and 56 % respectively). The main reasons for visiting prostitutes were peers and drinking alcohol. This behavior was correlated with the attitude of the majority of the subjects that visiting prostitutes is common in Thai society.
2. Knowledge about HIV transmission, prevention and living with HIV/AIDS were correlated with gender, marital status, age and education ($p = 0.0000 - 0.0460$).
3. Among the subjects, the married women group had the least knowledge on HIV transmission, prevention and living with people with AIDS. This probably indicates that married women's access to HIV/AIDS information is limited.
4. The subjects living in a suburban area are socially vulnerable to HIV infection and other STDs. Perhaps because there is sociocultural change in the community which affects family structure and relationships.

RECOMMENDATIONS:

1. The appropriate AIDS prevention education may be targeted with different groups of people who are in the same age, marital status including young students.
2. Change attitudes on visiting prostitutes in Thai society and address a better understanding between genders about the present situation.
3. Strengthen policy on promoting on good relationships at the family level.
4. In depth research on gender relations and gender analysis.

กิตติกรรมประกาศ

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับความร่วมมืออย่างดีจาก คุณทองดี ขาวผ่อง และ คุณสัณญา รักชาติ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบลสันพระเนตร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ และ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค มหาวิทยาลัยพายัพ ที่ได้อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบคุณ โครงการสตรีศึกษา สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยพายัพ ที่ได้กรุณา มอบทุนสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณกลุ่มแม่และพ่อบ้านแม่บ้าน ตำบลสันพระเนตร อำเภอ สันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและสัมภาษณ์ ซึ่งทำให้การ วิจัยครั้งนี้ประสบผลสำเร็จได้ด้วยดี

คณะผู้วิจัย

สารบัญ เรือง

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ ก
สารบัญ เรือง	ช ค ๐ ๐
สารบัญตาราง	ช ๕ ๐
บทที่	
1	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2 3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตของการวิจัย	3 3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4 4
แนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	4 ๗
กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
2	
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7 5
พหุศาสตร์และสหวิทยาการ	10 8
พฤติกรรมการณ์ให้บริการทางเพศในสังคมไทย	10
กลุ่มชายหนุ่มภาคเหนือ	10
ผู้ช่วยกามโรคกับการติดเชื้อเอชไอวี	14
การวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง ความรู้ ความคิด เห็น และพฤติกรรมของบุคคล	15
กลุ่มต่าง ๆ เกี่ยวกับโรคเอชไอวีและสื่อที่ได้รับ	
3	
วิธีดำเนินการวิจัย	20 9
4	
สภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคม-วัฒนธรรมของชุมชนที่ศึกษา	23 1๐
5	
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	32 11
ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ รศชช. งดชช. ๑๐	11
พฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย	15
ความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี	18
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อเอชไอวี	19

6	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	63 20
	สรุปผลการวิจัย	63 20
	อภิปรายผลการวิจัย	69 24
	ข้อเสนอแนะ	78 26
	บรรณานุกรม	81 27
	ภาคผนวก	86 28
	รายชื่อผู้วิจัย	94 33

PAYAP UNIVERSITY

สารบัญตาราง

บทที่ ๕ ๔	หน้า
ตารางที่	11
1	7
<p>11๗๓ พจนานุกรมโรคติดต่อ</p> <p>ร้อยละของผู้ติดเชื้อเอชไอวีแล้วมีอาการ (AIDS และ ARC) ในประเทศไทย และเขตภาคเหนือตอนบน (เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง พะเยา ลำพูน และแม่ฮ่องสอน) ในแต่ละกลุ่มปัจจัยเสี่ยง (ชวลิต นาทประทาน, 2536)</p>	
2	12
<p>1๗๓๓ พจนานุกรมโรคติดต่อ</p> <p>ความชุกของผู้ติดเชื้อเอชไอวีของแต่ละกลุ่มเสี่ยง จากการเฝ้าระวังเฉพาะพื้นที่ ของจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2532 - ธันวาคม 2535</p>	8
3	12
<p>(กองระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข, 2536)</p> <p>11๗๓๓ พจนานุกรมโรคติดต่อ</p> <p>ความชุกของผู้ติดเชื้อเอชไอวีในกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ในจังหวัดที่อยู่ใน เขตภาคเหนือตอนบน เมื่อเทียบกับความชุกต่ำสุดและสูงสุดทั่วประเทศ</p>	9
4	13
<p>ผลการสำรวจเดือนธันวาคม 2535 (วิพุธ พูลเจริญ, 2536)</p> <p>11๗๓๓ พจนานุกรมโรคติดต่อ</p> <p>ความชุกการติดเชื้อเอชไอวีในชายแดนไทยภาคเหนือตอนบน</p>	11
5	14
<p>อายุ 21 ปี (ทหารเกณฑ์เข้าใหม่ 3 รุ่น)</p> <p>11๗๓๓ พจนานุกรมโรคติดต่อ</p> <p>ความชุกการติดเชื้อเอชไอวีในชายแดนไทยภาคเหนือตอนบน</p>	12
6	14
<p>อายุ 21 ปี (ทหารเกณฑ์เข้าใหม่ 3 รุ่น)</p> <p>11๗๓๓ พจนานุกรมโรคติดต่อ</p> <p>ความชุกและการรับรู้ของคู่สมรสเกี่ยวกับการใช้บริการทางเพศ และ การเป็นกามโรคของชายที่แต่งงานแล้ว ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาในชุมชน</p>	13
7	15
<p>คณะ, 2536)</p> <p>11๗๓๓ พจนานุกรมโรคติดต่อ</p> <p>ร้อยละของผู้ตอบเห็นด้วยเกี่ยวกับค่านิยมการใช้บริการทางเพศของชาย ที่แต่งงานแล้ว และคู่สมรส (พัชริน คำรงกิตติกุล และคณะ, 2536)</p>	13
8.	16
<p>๑๗๓๓ พจนานุกรมโรคติดต่อ</p>	
9	16
<p>๑๗๓๓ พจนานุกรมโรคติดต่อ</p>	
10.	17
<p>๑๗๓๓ พจนานุกรมโรคติดต่อ</p>	
11	18
<p>๑๗๓๓ พจนานุกรมโรคติดต่อ</p>	
1๒	19
<p>๑๗๓๓ พจนานุกรมโรคติดต่อ</p>	

บทที่ 5

ตารางที่ ๑.	~~สมมติฐานเกี่ยวกับโรคเอดส์~~ ~~ทุกตัวแปรที่เกี่ยวข้อง~~	๒/ หน้า
1	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ	33
2	ระดับการศึกษาและอาชีพ ~~สมมติฐานเกี่ยวกับโรคเอดส์~~ ~~ทุกตัวแปรที่เกี่ยวข้อง~~	๓๕
3	จำนวนและร้อยละของชายโสด ชายสมรส จำแนกตามพฤติกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อโรคเอดส์เป็นรายข้อ	๓๘
4	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการได้รับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับโรคเอดส์	38
4	ร้อยละของความรู้อยู่และความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อโรคเอดส์ จำแนกตามสถานภาพสมรส	40
5.1	แสดงอัตราร้อยละ และความแตกต่างของความรู้อยู่และความคิดเห็นที่เกี่ยวข้อง กับการติดเชื้อโรคเอดส์จำแนกตามเพศ	48
5.2	แสดงอัตราร้อยละ และความแตกต่างของความรู้อยู่และความคิดเห็นที่เกี่ยวข้อง กับการติดเชื้อโรคเอดส์จำแนกตามอายุ	49
5.3	แสดงอัตราร้อยละ และความแตกต่างของความรู้อยู่และความคิดเห็นที่เกี่ยวข้อง กับการติดเชื้อโรคเอดส์จำแนกตามระดับการศึกษา	51
5.4	แสดงอัตราร้อยละ และความแตกต่างของความรู้อยู่และความคิดเห็นที่เกี่ยวข้อง กับการติดเชื้อโรคเอดส์จำแนกตามสถานภาพสมรส	53
5.5	แสดงอัตราร้อยละ และความแตกต่างของความรู้อยู่และความคิดเห็นที่เกี่ยวข้อง กับการติดเชื้อโรคเอดส์จำแนกตามสถานภาพสมรส	55
5.6	แสดงอัตราร้อยละ และความแตกต่างของความรู้อยู่และความคิดเห็นที่เกี่ยวข้อง กับการติดเชื้อโรคเอดส์จำแนกตามสถานภาพ	56
5.7	แสดงอัตราร้อยละ และความแตกต่างของความรู้อยู่และความคิดเห็นที่เกี่ยวข้อง กับการติดเชื้อโรคเอดส์จำแนกตามสถานภาพสมรสของชาย	57

ตารางที่		หน้า
5.8	แสดงอัตราร้อยละ และความแตกต่างของความรู้และความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการติดเชื้อโรคเอดส์จำแนกตามสถานภาพของหญิง	58
5.9	แสดงอัตราร้อยละ และความแตกต่างของความรู้และความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการติดเชื้อโรคเอดส์จำแนกตามพฤติกรรมของชายผู้เคยมีและไม่มีเพศสัมพันธ์นอกสมรส	61
5.10	แสดงอัตราร้อยละ และความแตกต่างของความรู้และความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการใช้ถุงยางอนามัย จำแนกตามชายโสดที่เคยและไม่เคยมีเพศสัมพันธ์	62

PAYAP UNIVERSITY